

COV ZEELAND HERDENKT IN AXEL POOLSE MILITAIREN

DOOR: ELLIE DE JONGE

Op 16 september 1944 overschreed de 1^e Poolse pantserdivisie de grens tussen Belgisch Vlaanderen en Oost Zeeuws-Vlaanderen. Met deze allereerste actie op Zeeuws-Vlaams grondgebied, richting de Westerschelde en het kanaal van Gent naar Terneuzen is de slag om de Schelde begonnen. De Duitse tegenstand was groot, vertragen was hun tactiek om tijd te winnen voor de verdediging van westelijk Zeeuws-Vlaanderen. In het hele gebied werden steeds nieuwe verdedigingslijnen opgeworpen. De Poolse strijders hadden, ondanks een overmacht in de lucht, moeite om de Westerschelde te bereiken en de oversteek van het kanaal Axel-Hulst kostte veel levens. Naar schatting kwamen er in totaal zo'n 75 Poolse militairen om het leven in dit gebied.

Axel eert op 15 september 2022 haar bevrijders op twee plaatsen, bij het Poolse Kruis aan de Hulsterseweg en later op de middag op het Poolse ereveld op de begraafplaats in Axel.

Poolse Kruis

Het grote aantal Poolse vertegenwoordigers kleurt de directe omgeving van de gedenkplaats legergroen. De paar zwarte baretten van de wapenbroeders en een viertal groene baretten van de oud-commando's vormen een kleine maar opvallende 'enclave' als zij opgesteld staan rondom het monument.

Met opmerkingen [EdJ-G1]: Foto 3346/2

Burgemeester Erik van Merriënboer van Terneuzen heet allen welkom, in het bijzonder de eregast, de 93-jarige zoon Andrzej van Generaal Maczek en zijn kleindochter Karlina. De burgemeester gaat in op de gebeurtenissen van 78 jaar geleden. Hij benadrukt dat hier het eerste stukje bevrijd Nederland is. "De gevechten in en rond Axel waren van enorme betekenis voor de bevrijding van de regio, en een belangrijk onderdeel in de aanzet van de grote slag om de Schelde op ons eigen Zeeuws-Vlaamse grondgebied."

De militaire ceremoniën worden door de Poolse militairen met grote precisie uitgevoerd. De vaandelwacht treedt aan en staat strak in het gelid gedurende de hele ceremonie. De Last Post wordt geblazen door Nadine Baer, gevolgd door een minuut stilte.

Waar het in Nederland gebruikelijk is dat een muziekgezelschap koralen speelt tijdens het leggen van kransen en bloemen, krijgt de plechtigheid voor wie het voor de eerste keer meemaakt, een bijzonder aspect door de begeleiding met tromgeroffel. Hans de Steur, lid van COV Zeeland (SSV-cie) wordt uitgenodigd om met Wapenbroeder Willem Westbroek een bloemstuk te leggen namens 'Veteranen Zeeland'. Tussen de lage muurtjes die het kruis omringen is nauwelijks plaats voor het grote aantal kransen en bloemen.

Met opmerkingen [EdJ-G2]: foto 3380/2

Na de plechtigheid wordt voor koffie en thee verzameld in het enkele kilometers verderop gelegen knusse Gdynia Museum, waar voor deze gelegenheid alle tentoongestelde oorlogsvoorwerpen naar de zijwanden zijn geschoven. Daarna wordt verplaatst naar de begraafplaats in Axel waar bij het Poolse ereveld het tweede deel van de herdenking plaatsvindt.

Poolse ereveld Axel

De 'Werkgroep Bevrijding 1944' getuigt van veel ervaring en deskundigheid bij de organisatie van beide herdenkingen. De grote drukte langs de Hulsterseweg naar het Poolse Kruis en de lange stoet legervoertuigen door Axel wordt vaardig opgevangen en ver vooruit al begeleid door verkeersregelaars.

De plechtigheid op de begraafplaats, is van een strakke eenvoud en schoonheid die indruk maakt op de aanwezigen. Twee rijen kruisen, met beplanting van begonia's in de kleuren van de Poolse vlag, bij elk kruis een portret van de gesneuvelde, de achterzijde naar buitengericht.

De mars van de 1^e Poolse Pantserdivisie wordt gespeeld, waarna de namen worden voorgelezen van de 22 jonge Poolse soldaten die begraven liggen op dit ereveld. Tegelijkertijd worden de portretten een voor een omgedraaid met het gezicht naar voren. Een brandend lantaarntje wordt voor elk graf neergezet.

Ook Andrzej (Andrew) Maczek brengt met het plaatsen van een lampje een persoonlijke groet bij een van de graven.

Met opmerkingen [EdJ-G3]: 3395

Bij het monument worden kransen en bloemstukken gelegd. Sjaak Cambier (SSV-cie) legt samen met Jan Eertink, voorzitter Contact Oud-Mariniers, het bloemstuk namens 'Veteranen Zeeland'.

De plechtigheid wordt beëindigd met het spelen van de Last Post en een minuut stilte.

Bij het defilé wordt Andrzej (Andrew) Maczek in zijn rolstoel langs alle graven gereden. Hem wacht de volgende dag het hoogtepunt van zijn bezoek aan Zeeuws-Vlaanderen als het standbeeld van zijn vader, generaal Stanislaw Maczek wordt onthuld.

